

ALLAH RIZASI İÇİN SEFERE ÇIKMAK*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Yine bir cuma sohbeti münasebetiyle size hitab etmek şerefine erdim.

a.İnsanlardan İstemenin Zararı

Birinci hadis-i şerif, Peygamber SAS Efendimiz'den Ebû Hüreyre RA tarafından rivayet olunmuş bir hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:¹

مَنْ فَتَحَ بَابَ مَسْأَلَةٍ، فَتَحَ أَهْلُهُ لَهُ بَابَ فَقْرٍ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ وَمَنْ فَتَحَ بَابَ عَطِيَّةٍ، ابْتِغَاءَ
لِوَجْهِ أَهْلٍ، أَعْطَاهُ أَهْلُ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
(ابن جرير عن أبي هريرة)

RE. 432/1 (*Men feteha bâbe mes'eletin, fetaha'llàhu lehû bâbe fakrin fi'd-dünyâ ve'l-âhireh; ve men feteha bâbe atıyyetin ibtiğâe li-vechi'llâhi, a'tàhu'llàhu hayre'd-dünyâ ve'l-âhireh.*)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.I, s.32, no:25; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.792, no:16745; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.99, no:23059.

Bu hadis-i şerif istemekle ilgili, dilenmekle ilgili. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(Men fetaha bâbe mes'eletin) “Kim isteme kapısını açarsa, yâni isteme yoluna girerse...” *Mes'ele*, *seele*'den masdar-ı mîmîdir. *Seele*, bir soru sormak mânâsına geliyor; bir de dilenmek, bir şey istemek mânâsına geliyor. “Kim dilenmek kapısını açarsa, yâni dilenme yolunu tercih eder de dilenmeye başlarsa...” demek. Yâni, ondan bundan, “Bana ekmek ver, peynir ver, para ver, giyim ver, kuşam ver...” diye neyse ihtiyacı, bir şeyler istemek. Buna dilenmek diyoruz Türkçe'de. Bu İslâm'da makbul değil, dilenmek doğru değil. Peygamber SAS Efendimiz dilenmenin uygun olmadığını beyan ediyor bu hadis-i şerifte.

“Kim böyle bir kapıyı açarsa, kim isteme yolunu tercih ederse, *(fetaha'llàhu lehû bâbe fakrin)* Allah da ona fakirlik kapısını açar.” Yâni, “O dilenmek yoluna girince, ceza olarak Allah da onu fakirleştirir.” demek.

Bu fakirlik dünyada kalsa neyse ne ama, *(fetaha'llàhu lehû bâbe fakrin fi'd-dünyâ ve'l-âhireh)* “Hem dünyada, hem ahirette fakirlik kapısı açar.” Dünyadaki fakirlik, insanın malının mülkünün olmaması, yoksulluk çekmesi, sıkıntı çekmesi, geçim sıkıntısı çekmesi...

E pek çok insan geçim sıkıntısı çekmiş, yaşamış, ölmüş... Çeşitli ülkeler var dünyanın üzerinde halen sıkıntı çeken. Şu Filistinli kardeşlerimiz ne yer, ne içer? Afrika'daki, Somali'deki, Orta

Afrika'daki, suların akmadığı, yağmurların yağmadığı yerlerde insanlar ne yerler, ne içerler, nasıl yaşarlar?.. Tabii bizim evimiz dolu, mutfağımız dolu, buzdolaplarımız dolu, derin dondurucularımız dolu, kilerlerimiz dolu, cüzdanlarımız dolu... Evde olmayanları da, hemen biraz ineriz merdivenden, bir köşeyi döndük mü, oradaki büyük dükkânlardan, çarşılarından istediğimizi küfelere doldurup, alıp getirebiliriz. Yâni bazıları da bu halde değil, dünyada fakirlik çekiyorlar.

Bazen de çok iyi insanlar, Allah'ın çok sevgili, mübarek kulları fakir bir ömür sürmüşler. Peygamber SAS zamanında bu fakirlik daha da şiddetliymiş. Böyle şehirlerarası taşımacılık olmadığı için, üretim imkânları kıt olduğu için, tarıma dayalı, herkesin emeğine dayalı bir ekonomi olduğu için; daha böyle bir endüstrileşme, yâni makineleşme olmadığı için, hızlı imalat çıkmadığı için, arz az, talep çok olduğu için, ihtiyaçlar karşılanamadığından insanlar sıkıntı çekermiş...

Bu fakirlik gelip geçer ama, Peygamber Efendimiz: “Hem dünyada, hem ahirette fakirlik...” buyuruyor. Tabii ahiretin fakirliği çok fena... Ahiretteki fakirlik, mal mülk fakirliğine benzemez. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmetinden yana fakir olmak, lütfuna ermemek, kahrına uğramak, cezasına çarpılmak durumu olur; o çok daha fenâ... Demek ki, dilenmemesi lâzım bir insanın...

Peygamber SAS Efendimiz, isteyenini boş çevirmezdi; isteyene fazlasıyla verirdi, ne isterse verirdi. Hatta düşünün, bakın siz yapar mısınız, yapamaz mısınız?.. Kendinizi onun yerine koyun: Bir keresinde çok güzel bir elbise getirdiler;

“—Yâ Rasûlallah giy bunu!” diye Peygamber Efendimiz’e hediye ettiler.

Çok da güzel bir elbise... Giyer giymez çok yakıştı, herkesin gözleri kamaştı. Hemen fukaranın birisi geldi, dedi ki:

“—Yâ Rasûlallah, bana bu elbiseyi ver!”

Efendimiz hemen çıkarttı, verdi. Yeni elbiseyi çıkarttı, verdi.

Köşede sıkıştırdılar o isteyenini, dediler ki:

“—Yâ, ayıp ettin! Peygamber Efendimiz daha yeni giyinmişti, biraz giyseydi hiç olmazsa. Hemen giydi, arkasından sen istedin. Olur mu böyle şey?” dediler.

O da dedi ki:

“—Ölünce kabirde ona bürünürüm diye düşündüm, o niyetle istedim.”

Yâni, onun o istemesi ayrı mesele; Peygamber Efendimiz isteyince veriyor. Her isteyene veriyor, ama istemeyi sevmiyor, istemeyi tavsiye buyurmuyor. Hatta dilenen birisine demiş ki:

“—Git bir ip al. Şehrin dışına çık. Oradaki çalılardan, dallardan topla, sırtına iple, vur onları. Getir onları pazarda: ‘Şunları ocakta yakmak isteyenlere satıyorum...’ de, ama dilenme!”

O da öyle yapmış. Hakikaten bakmış ki geçim de oluyor. Yâni satılıyor ve satıldıkça kendisi de bir şeyler alabiliyor. Efendimiz’in tavsiyesi bu. Burada da böyle buyuruyor:

“—Kim dilenmek kapısını açarsa, Allah da ona dünyada ve ahirette fakirlik kapısını açar.”

b. İhsân Etmenin Mükâfâtı

Peki ne yapmak lâzım?.. Dilenmemek lâzım! Aksine, cömert olmak lâzım! İsteyen değil, veren olmak lâzım!.. Bakın hadis-i şerifin devamında, buyuruyor ki Efendimiz:

وَمَنْ فَتَحَ بَابَ عَطِيَّةٍ، ابْتِغَاءَ لَوَجْهِ أَهْلٍ، أَعْطَاهُ
أَهْلٌ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

(*Ve men feteha bâbe atıyyetin*) “Kim cömertlik, ikram, bağış kapısını açarsa...” *Atıyye*, bir kimseye verilen bir şey... Yâni elma veriyorsun, meyve veriyorsun, yiyecek veriyorsun, ekmek veriyorsun, et veriyorsun, kuzu veriyorsun, kuzu veriyorsun, deve veriyorsun... Neyse... Küçük büyük i’tâ edilen, verilen şeye *atıyye* derler. İhsan, bağış demek...

“Kim bağış kapısını açarsa, yâni bağış yolunu tercih ederse, ona buna cömertçe verirse...” Neden yapıyor bunu?.. (*İbtiğâen li- vechi’llâh*) “Allah’ın zât-ı pâkinin kendisinden hoşnut olmasını heveslenerek, isteyerek, temenni ederek, kazanmak için, onu düşünerek veriyor.” Kim Allah’ın rızasını kazanmak için, cömertlik, ihsan, ikram kapısını açarsa, yâni verme yolunu tercih ederse; dilenmek değil de Allah rızası için vermek yolunu tercih ederse; (*a’tâhu’llâhu hayre’d-dünyâ ve’l-âhireh*) “Allah da o kuluna hem dünyanın, hem de ahiretin hayırlarını ihsan eder.”

Verince azalması lâzım! Verilince, insanın yanındaki şeylerin azalması lâzım... Ama öyle olmuyor. Allah ona dünyada da hayrın kapılarını açıyor.

Zaten, başka hadis-i şeriflerden de biliyoruz. Verene Allah daha çok fazlasını ihsan ediyor. Halefi, yâni verilenin yerine başkası geliyor, başka mal geliyor, başka zenginlik geliyor. *Halef* diyoruz ya, birisi bir makamdan gidince arkasından gelene. O mal da gidince, onun yerine halefi geliyor, yâni Allah gene dolduruyor boşluğu. Hem de fazlasıyla dolduruyor, daha fazla veriyor.

(*Hayre’d-dünyâ ve’l-âhireh*) Hem dünyada, hem de ahirette... Dünyada da yoksulluk çekmez cömert insan, eli bolluk içinde olur, kesesi rahat olur, evi bolluk olur, işi rast gider... Dünyada da rahat eder, ganî olur, zengin olur; ahirette de... Yâni ahirette de sevap kazanır, mükâfata erer, rahat eder.

Onun için, aziz ve sevgili kardeşlerim, nasıl olalım?.. Kazanalım, yedirelim!.. Hem yiyelim, hem yedirelim. Yâni hem kendimiz kimseye muhtaç olmadan, kimseden bir şey istemeden geçinelim, yaşayalım, yiyelim, yedirelim çoluk çocuğumuza; hem de başkalarına ihsan ve ikram ederek, onların duasını alarak, fakirlere yardımcı olarak, oradan da sevap kazanalım!..

Tabii, sadece fakirlik meselesi yok şimdi. Bir müslümanın düşüncesi, sadece öteki müslümanların fakirliği değil. Başka türlü yardımlara da ihtiyaç oluyor. Paradan gayri şeylere de ihtiyaç oluyor. Meselâ, bence en önemli iş, eğitim... En önemli şey, müslümanların istikbâle yönelik yapması gereken en önemli iş hangisi?.. Eğitim. Eğitmek, müslümanları müslüman eğitmek. Müslüman çocuklarının annelerinden, babalarından daha bilgili, daha şuurlu, daha ihlâslı, daha güzel müslüman olarak yetiştirilmesi...

Bakın bu İsveç'te, İşçi Partisi iktidarı ilk defa bundan kırk küsur yıl önce almış. İktidarı alır almaz, hemen bir araya gelmişler yöneticiler, demişler ki:

“—Biz İşçi Partisi'yiz, büyük sermaye sahipleri büyük imkânlarını halkın teveccühünü kazanmak için kullanırlar; bu iktidarı bizim elimizden bir devre, iki devre sonra çekip alırlar. Onun için biz çalışma yapalım!” demişler.

Neye karar vermişler?.. Eğitime yönelmeye karar vermişler. Yâni “Amaçlarımızı, yapacağımız iyilikleri eğitimle çok güzel öğretelim!” demişler ve onun esbâbını hazırlamışlar. Yâni bu gayeye, bu amaca ulaşmak için atılması gereken adımları atmışlar, yapılması gereken işleri yapmışlar ve kendilerini anlatmak bakımından eğitime önem vermişler. Ya da iktidara gelen bir fırkanın, partinin ne yapması gerektiği iyice düşünmüşler. Tabii o da bilimsel çalışmalarla bulunuyor, kırk sene, kırk küsür seneden beri iktidardan düşmemişler.

Demek ki ilme sarılmak, her şeyi bilimsel usüllerle düşünüp, çözümleyip, geliştirmek uygun oluyor.

Onun için, müslümanın eli açık olacak. E herkesin karnı tok... Sen ekmek verirsin, adam almaz. Ben hatırlıyorum, küçükken kapıya gelirdi dilenciler, biz de bir şeyler verirdik. O daha ziyade para isterdi. Çünkü çoğu bu işi meslek olarak yapıyor. Profesyonel deniliyor yâni. O verdiği yemekleri, gıdaları köşeye koyuverirlerdi. Para olursa cebine alıyor. Zaten belki iki tane, üç tane apartmanı var, evi var. O para istiyor, cebi böyle para dolu olacak. Senin ona verdiği yiyecek, giyecek gibi şeyleri köşeye koyuveriyordu, ben hatırlıyorum.

Tabii aç olanlar vardır, belki bizim ülkemizde de vardır. Ama Avrupa’da filân bakıyoruz, devlet vatandaşlarına güzel hizmet veriyor ve aç bırakmıyor, bir maaş veriyor, sağlığına dikkat ediyor... vs. O zaman, yâni doyurmak çok önemli

bir mesele olmuyor. Ama ruhunu doyurmak, imanını korumak, ahiretini kurtarmak çok önemli oluyor. Oralara da para harcanacak tabii.

Sonra istiklâlin korunması, hürriyetin korunması çok önemli... Oralara paraların harcanması lâzım! Yâni atıyye, ihsan ve ikramın yönlerini düşünüyoruz, onları konuşuyoruz. İşte böyle yapanlara da Allah hem dünyada, hem ahirette hayırlar ihsan eder.

Demek ki üretici olacağız, çalışkan olacağız. Ortaya eser koyucu olacağız. Başkasına yük olmayacağız, başkasının sırtına binmeyeceğiz. Aksine başkalarına hayrımız, iyiliğimiz olacak. En basit anlamıyla: Dilenmeyeceğiz, ikram edici olacağız. Daha geniş anlamıyla: Topluma yük olmayacağız, topluma bir şeyler kazandıracacağız. Hatta öyle eserler bırakacağız ki, öldükten sonra, ahirete göçtükten sonra bile o eserlerden faydalanılacak da, Allah bizim defterimize sevap yazdıracak, ahirete büyük mükâfatlarla taltif edecek.

Evet, buna çok dikkat edelim. Çalışkan müslümanlar olalım ve verimli, olumlu müslüman olalım! Yâni, başkalarına fayda sağlayan hayırlı müslüman olalım! Başkalarına yük olan, başkalarının desteğini alarak yaşayan kimseler olmamaya gayret edelim!..

Ama bazen de çeşitli sebeplerden, hayatın, kaderin yazısı, çizgisi dolayısıyla, cilvesi dolayısıyla en ummadığın insanlar çok zenginken çok

fakir düşebiliyor, çok kuvvetliyken güçsüzleşebiliyor, yardıma muhtaç oluyor. Daima insanlar birbirlerine yardım edecek. Yardım kapısı her zaman açık. Ne kadar istemesek de bir zaman gelir, hiç olmazsa çoluk çocuğumuza muhtaç oluruz. Yâni onlar, “Annedir, babadır...” diye bakar. Yatalak olur insan. Allah elden ayak-tan düşürmesin...

Kimseye muhtaç etmesin... Kendi gücüyle, kendi emeğiyle, yüz akıyla yaşamayı cümlemize Allah nasib etsin...

c.Allah Rızası İçin Sefere Çıkmak

İkinci hadis-i şerif, aynı sayfadan devam ediyorum. Ebû Mâlik el-Eş’arî RA’dan, Ebû Dâvud, Taberânî, Hâkim rivayet etmişler. *Rahmetu’llâhi aleyhim ecmaîn...* Allah razı olsun, o alimler toplamışlar, biz de toplanmış olan hadis-i şerifleri size okuyup anlatıyoruz. Peygamber SAS Efendimiz’in söylediği mübarek sözleri, çok değerli bilgileri, hazineleri korumuşlar. Biz de o hazinelerden alıp, mücevherâtı sizlere ulaştırıyoruz.

Mücevherâttan daha kıymetli bunlar! Dünyanın ve ahiretin saadetine, ikramlarına, ihsânlarına erdirecek güzel bilgiler... İkinci hadis-i şerif:²

² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.12, no:2499; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.88, no:2416; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.III, s.282, no:3418; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.22, no:4248; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IX, s.166, no:18318; İbn-i Asâkir, *Ta’ziyetü’l-Müslim*, c.I, s.76, no:105; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.I, s.223, no:54; Ebû Mâlik el-Eş’arî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IV, s.493, no:10555; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXI, s.193, no:23074.

مَنْ فَصَلَ فِي سَبِيلِ اِهْلِلْ فَمَاتَ أَوْ قُتِلَ، أَوْ وَقَصَتْهُ
فَرَسُهُ أَوْ بَعِيرُهُ، أَوْ لَدَغَتْهُ هَامَّةٌ، أَوْ مَاتَ عَلَى
فِرَاشِهِ، بِأَيِّ حَتْفٍ شَاءَ اِهْلِلْ، فَإِنَّهُ شَهِيدٌ وَإِنَّ لَهُ

الْجَنَّةَ

(د. طب. ك. هب. عن أبي مالك الأشعري)

RE. 432/2 (*Men fasale fî sebîli'llâhi femâte ev kutile, ev vekasahû feresühû ev baîruhû, ev ledeğathü hâmmetün, ev mâte alâ firâşihî, bi-eyyi hatüfin şâe'llâhu feinnehû şehîdün ve inne lehü'l-cenneh.*)

Bu hadis-i şerif Ebû Dâvud'da, Taberânî'de ve diğer kaynaklarda yer almış. Ebû Dâvud, biliyorsunuz *Sıhah-ı Sitte*'den.

Çok dikkatle dinleyin, ben çok zevk duyuyorum. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Men fasala fî sebîli'llâh*) “Kim Allah rızası için, Allah yolunda faslederse...” Fasletmek ne demek?.. Ayrılmak demek. Yâni, “Kendisini yerinden, yurdundan ayırırsa...” İnsan cihada gidince ne oluyor, askere gidince ne oluyor, sefere gidince ne oluyor, hacca gidince ne oluyor?.. Evini bırakıyor, kasabasını, yerini yurdunu bırakıyor, sefere çıkıyor. “Kim Allah yolunda böyle bir ayrılığa kalkışırsa... Cihad etmek için yerini yurdunu terk etti. (*Femâte*) Yolda eceli geldi, öldü.” Çünkü uzun zaman alıyor. Bu işler bir anda olup biten işler değil. (*Ev kutile*) “Yahut öldürüldü, şehid edildi.”

(*Ev vekasahû feresühû ev baîruhû*) Vakasa, boynu kırılmak, boynu kırmak mânâsına bir fiil. “Atı veya devesi onun boynunu kırdı.” At ve deve insanın boynunu nasıl kırar?.. Hoplar, zıplar, yere düşer insan. Attan düşer veya deveden düşer, ters bir şekilde düşer, boynu kırılır, ölür. Yahut teper, veyahut bir yere çarpar. Yâni, “Bir binek kazası oldu, hayvanı, atı veya devesi onun boynunu kırdı, öldürdü.”

(*Ev ledegathü hâmmetün*) “Yahut, zehirli bir hayvan onu soktu.” Bazı akrepler sokuyor, öldürücü oluyor. Bazı örümcekler oluyor, sıcak ülkelerde daha çok görülüyor, Arabistan’da da öyle... Hattâ benim kendi beldem olan Çanakkale’de de, kırmızı renkli zehirli örümcekler hatırlıyorum, *büyü* derdik biz. Bunlar soktuğu zaman öldürücü olabilir. Yahut yılan sokar. Bazı yılanların öldürücü olduğunu biliyorsunuz. İşte böyle bir mahlûk soktu da öyle öldü. Bu da olabilir. Yâni, savaşa gidemedi, yolda böyle şeyler oldu.

(*Ev mâte alâ firâşihî*) “Yahut da yattı, yatağında öldü.” Çadırında akşam yatıyor, sabaha bakıyorlar, ölmüş. *Innâ li’llâhi ve innâ ileyhi râciùn.* (*Bi-eyyi hatfin şâe’llâh*) “Yâni, Allah’ın dilediği herhangi bir şekilde, nasıl olduysa, öldü; (*feinnehû şehîdün*) muhakkak ki o şahıs şehiddir, (*ve inne lehü’l-cenneh*) ve ona mükâfât olarak cennet vardır.” Yâni, cennete girecek.

Ama savaşa katılmadı, bir başarı gösteremedi, kahramanlık yapamadı. Çünkü savaş olmadı, yolda öldü, attan düştü yahut yılan soktu, yahut şu veya bu şekilde öldü; yahut hiç bir şey olmadı da yatağında öldü. Şimdi doktorlar, “Kalp rahatsızlığı olmuş, veya beyin damarı tıkanmış...” filân diyorlar. Bir bahane... Hangi şekilde olursa olsun, değil mi ki evden çıkarken, evden ayrılırken Allah rızası için ayrıldı; o şehiddir ve cennetlidir. İlle savaş yapma şartı yok.

Kànûnî Sultan Süleyman son seferine çıkmış, seferde iken ölmüş. Sadrazam, “Ordu dağılır, mâneviyatı bozulur, birtakım olaylar olur...” diye padişahın vefat ettiğini belli etmemiş, usta bir şekilde saklamış. Ama seferde iken vefat etmiş. Bu hadis-i şerife göre bu padişah savaşa katılmadı, yolda öldü; yine şehiddir.

Onun için, Bâkî'nin meşhur mersiyesinde, yâni Kànûnî için yazdığı ağıt mahiyetindeki şiirinde şöyle diyor:

*Minnet Hüdâ'ya kim iki cihanda kılıp saîd,
Nâm-ı şerifin eyledi hem gâzi hem şehîd.*

Yâni, “Allah’a hamd ü senâlar olsun ki, senin namını hem gâzi eyledi, hem şehid eyledi.” Çünkü, birçok seferler savaşa gitti, Zigetvar’a kadar Balkanlarda fütuhatla ömrü geçti, gâzi oldu, gazâ ile meşgul oldu. En son seferinde de seferdeyken vefat etti. Çadırında vefat etti, çarpışma olmadı ama olsun, yatağında bile ölse şehiddir. Çünkü seferdedir, çünkü Allah rızası için çıkmıştır.

Tabii burada bir önemli ibare var, onun altını çizmek lâzım, dikkati çekmek lâzım: (*Fî sebîli'llâh*) “Allah rızası için...”

İnsan savaşa çeşitli amaçlarla çıkar. Kalbinde, kafasında çeşitli düşünceler vardır, menfaat hesapları vardır. Hepsi şehid olmaz, hepsi gâzi olmaz. Çünkü Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:³

مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا، فَهُوَ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ

(حم.م.خ.د.ت.ن.ه. عن أبي موسى)

RE. 432/4 (*Men kàtele li-tekûne kelimetu'llâhi hiye'l-ulyâ, fehüve fî sebîli'llâh*) “Ancak Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sözü en yüksek olsun, dileği yerine gelsin, dini üstün olsun, *Lâ ilâhe illa'llâh* kabul olsun, o söz yücelsin diye çarpışan, *fî sebîlillâh* çarpışmış olur.” buyuruyor. Başka maksatlarla olursa, olmaz.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.58, no:123; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1512, no:1904; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.18, no:2517; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.179, no:1646; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.23, no:3136; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.931, no:2783; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.392, no:19511; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.493, no:4636; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.66, no:486; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.188, no:7253; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.268, no:9567; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.167, no:18325; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4344; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.98; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.195, no:553; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.II, s.588, no:242; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.227, no:1311; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.486, no:7428, 7429; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.472, no:10493; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1557, no:2560;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XXI, s.110, no:23091.

İntikam için, yer görmek için, para için, pul için... Ne bileyim, insanların kalplerinde türlü türlü fikirler oluyor, düşünceler oluyor. Fî sebîlillâh olacak, Allah rızası için olacak...

Adam mü'min değil, savaşa gidiyor... Hiç bir şey olmaz, ne şehid olur, ne gâzi olur.

“—Ne şehid oldu ne gâzi, haybeye gitti Niyâzi!” dediği gibi, boşa gider.

Çünkü, inancı yok! İnancı olacak, mü'min olacak, Allah için yapacak. Yaptığı işi, Allah rızası için yapacak; o zaman o sevabı alır.

d.Canı İçin, Malı İçin Savaşmak

Üçüncü hadis-i şerif. Bu hadis-i şerif de İbn-i Abbas RA'dan rivayet olunmuş. Abdü'r-Rezzak kitabında kaydetmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁴

مَنْ قَاتَلَ دُونَ نَفْسِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قَاتَلَ دُونَ أَهْلِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ فِي جَنْبِ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ

(عب. عن ابن عباس)

⁴ Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.116, no:18570; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.733, no:11236; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.108, no:23087

RE. 432/5 (*Men kàtele dûne nefsihî hattâ yuktelü fehüve şehîdün, ve men kutile dûne mâlihî fehüve şehîdün, ve men kàtele dûne ehlihî hattâ yuktelü fehüve şehîdün, ve men kutile fî cenbi'llâhi fehüve şehîd.*)

Burada bakın, nelerle karşılaşacaksınız dinleyince, konuyu ilk duyan aziz izleyiciler ve dinleyiciler:

(*Men kàtele dûne nefsihî hattâ yuktelü fehüve şehîdün*) “Kim nefsi için, nefsini korumak için, nefsi uğruna savaşırsa, ölünceye kadar çarpışırsa, şehiddir.” Ne demek *dûne nefsihî*, yâni nefsini korumak maksadıyla, nefsini korumak için öne çıkıp da çarpışıyor. Yâni, kendi canını korumak için.

Demek ki, İslâm'da hayat önemlidir, hayat hakkı çok büyük bir haktır. Bir insanın hayatını korumak için savunma yapması, ve bu savunmada mücadele ederken ölmesi güzel bir şeydir. Yâni, teslim olmayacak, kendisini koruyacak, zalime, kuru gürültüye pabuç bırakmayacak. Kendisini korumak için ölürse, şehid olur.

Dağın başında, tarlada çalışırken, geceleyin, evindeyken, yalnızken, yoldayken birisi saldırdı; o da kendisini savundu. O bir yumruk vurdu, ötekisi bir yumruk vurdu... O altta, o üstte... Derken, hayatta her şey olabilir. Düşman kuvvetli olur, birkaç kişi olur. Meselâ, arkadan geldi bir tanesi, bir odun vurdu kafasına, kafasını yardı, öldürdü... Kendisini korumak için yaptığı mücadelede ölen bir kimse şehiddir. Savaş filân

yoktu, adam işe gitmişti. Akşam gelirken, bu olay oldu. Tarlaya gitmişti, tarlada bu olay oldu meselâ.

(Ve men kutile dûne mâlihî fehüve şehîdün)
“Malını korumak için mücadele ederken öldürülen de şehiddir.” Malına saldırı oldu, onu korumak istiyordu. Haydutlar yolunu kesti, malını almak istiyor, o da vermemek istiyor. Malını korumak için mücadele ederken, karşı taraf bunu öldürdü. O da şehiddir.

“—Canım işte malını verseydi de, hayatını kurtarsaydı...”

İyi ama, kötülöklere böyle fırsat verdiğiniz zaman, evet dediğiniz zaman, kötüler kuvvetlenir. Onun için, herkesin kötülüğün karşısında direnç göstermesi lâzım!

Karşı taraf da korksun.

“—Ben bunun malını alacağım ama, bu savunur malını...”

Parasını yedirtmez!” diye korkması lâzım!

(Ve men kâtele dûne ehlihî hattâ yuktele fehüve şehîdün)
“Ailesini korumak için çarpışırken ölürse, o da şehiddir.”

Bazen çeşitli hücumlar oluyor. Aileye, insanın eşine, çoluğuna çocuğuna haksız hücumlar oluyor. O zaman tabii korumaya geçecek. Ailesidir, ehlidir, onları korumak vazifesi... O esnada öldürüldü. Karşı taraf bir kurşun attı kaçtı ama, nedir bu?.. Bu da şehiddir. Çünkü,

aile de muhterem... İslâm'da mal da muhterem, can da muhterem, aile de muhterem. Onları korumak için yapılan savunma ve mücadelede ölürse insan şehiddir.

Bakın, malın muhteremliği çok ilginç! Müslüman kendi malını bile tahrib edemez. Kendi malını tahrib etse;

“—Bu benim kendi evim, bütün camlarını şimdi kırmak istedi canım, aldım elime sopayı, camlarımı kırıyorum!” diyemez.

Yaparsa, kadı onu yakalar, cezalandırır. Çünkü, mala zarar vermek yoktur İslâm'da...

Meselâ, bu adamın tam ekinleri toplanmıştı, harman olmuştu. Düşmanı geldi, geceleyin tutuşturdu, yaktı. Biliyor, gördü kaçarken... O hırsıyla gidip o da onun harmanını yakamaz. Neden?.. İslâm'da zarar vermek de yoktur, zarara zararla mukabele etmek de yoktur. Malın bir kabahati yok, adamın kabahati var. Kanun onu yakalasın, cezalandırsın.

“—Yakalayamadı, kaçtı...”

O ayrı... Allah mutlaka cezalandırır. Cenâb-ı Hakk'ın adaletinden kimse kaçamaz. Gidip de sen onun harmanını yakamazsın, sen de onun malına zarar veremezsin!.. O senin camını kırdı, sen de onun camını kıramazsın!... İslâm'ın anlayışı böyle...

Ve en son cümle: (*Ve men kutile fî cenbi'llâh, fehüve şehîd.*) “Allah'ın yanında iken öldürülen, o da şehiddir.” *Cenb*, yan demek.

Allah'ın yanında olmaktan ne kastediliyor?.. Rahmetu'llâhi aleyh, Abdülaziz Hocamız, parantez içinde izah etmiş: "İnsan namazda iken Allah'ın yanında oluyor."

Cenâb-ı Hak kullarının her zaman yanındadır.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

(الحديد:٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) "Nerede olursanız olun ey insanlar, Allah-u Teâlâ Hazretleri yanınızdadır." (Hadîd, 57/4) Her yaptığınızı görüyor, her söylediğinizi işitiyor. İçinizi, dışınızı biliyor. Her yerde hâzır ve nâzır... Çok güzel bir söz: Her yerde hâzır ve nâzır...

Ama bazen kullar, Cenâb-ı Hak kendisine bu kadar yakın olduğu halde Allah'tan fersah fersah uzakta... *Fersah* ne demek?.. Bir günlük yol demek. Kervanın bir günde aldığı mesafeye *fersah* derler, otuz küsur kilometredir. Her fersahta bir dinlenme yerleri yapılmış. Kervansaraylar olurmuş.

Fersah fersah ne demek?.. Çok uzak demek... Yâni Cenâb-ı Hakk'ın varlığını bilmiyor, kabul etmiyor, inanmıyor. Günahkâr... Günahkâr oldu mu, Allah sevmez. O zaman Allah'tan kul uzaklaşıyor. Evet Allah onun her yaptığını görüyor ama, o adam Allah'tan fersah fersah uzak... Yâni Allah'ın rızasına aykırı işler yapmış, Allah'a yakınlık sıfatını kazanamamış, Allah'ın

rahmetinden çok uzak... Allah'ın rahmeti ona gelmeyecek, o Allah'ın rahmetine ermeyecek demek.

İnsanın Allah'a en yakın olduğu zaman ne zamandır?.. Huzuruna gittiği zaman... Allah'ın huzuru neresidir, mü'minin mi'racı nedir?.. Namazdır. “*Allàhu ekber!*” dediği zaman, mü'min Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna girmiş oluyor. Cenâb-ı Mevlâ ona nazar ediyor. Melekler, huriler iki tarafa dizilmiş durumda, Cenâb-ı Hakk'ın divanına girmiş oluyor. Ama namazda aklına ticaret gelirse, dünya işleri gelirse, hattâ kötü kötü şeyler gelirse; o zaman huzura uygun olmayan işler yapmış olur, huzurdan çıkmış olur.

Namazın içinde kulun Allah'a en yakın olduğu durum hangisidir?.. Secde halidir. Kul secdede iken Allah'a en yakın haldedir. Çünkü tevâzuun en güzel ifade şekle secdedir. Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda şerefli, pırıl pırıl, ak pak alnımızı yere koyuyoruz. Kendi kulluğumuzun ikrarı:

“—Evet yâ Rabbi, ben senin yarattığın âciz, nâçiz bir kulunum!

Sen de yüceler yücesisin, Allâh-u ekbersin, a'zamsın, ecelsin!..”

Ecell, en celîl demek. En celîl, en büyük, en yüksek, en ulu Allah... *Ekber*, en büyük... *A'lâ*, en yüksek... *A'zam*, en muazzam... Her şeyi en yüksektir Cenâb-ı Hakk'ın... Biz de aciz nâçiz kullarız. Secdedeyken en yakın hali oluyor. Ne mutlu namazda iken ruhunu teslim edenlere...

Hele secdede iken, ruhunu teslim etmek ne güzel!..

Ben Kalaba'da mahallemizin camisinde hutbe okuyordum. Hutbe esnasında bir hareketlenme oldu, arkadan bir ses geldi. Hutbeyi bozmadık. Hutbe bitti, ondan sonra gittik bir de baktık ki, *innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciùn...* Cumaya gelmiş olan cemaatten bir hacı efendi, ruhunu camide teslim edivermiş. Cuma vaktinde, hutbe esnasında... Hutbe namaz gibidir tabii, hiç ses çıkartılmadan dinlenen bir şey.. Cuma günü ruhunu teslim etmiş, ne güzel...

Sonra duydum bir hoca efendi, bir Ramazan günü sahurda yemeğini yemiş, orucu niyetlenmiş, camiye gelmiş. Cüzünü, Kur'an-ı Kerim'ini cemaate okumuş. "*Allâhu ekber!*" diye namaza durmuşlar... Ondan sonra, secdeden kalkmamış bir türlü... Cemaat beklemişler, beklemişler, bir şey olduğunu anlamışlar. Kalkmışlar bakmışlar ki, hoca efendi camide, Ramazan gününde, oruçlu iken, sabah namazında, secde halinde Cenâb-ı Hakk'a ruhunu teslim etmiş.

Neden?.. Ehl-i Kur'an, hafız, Allah'ın sevdiği bir mübarek müslüman. Allah öyle ölüm nasib etmiş.

Allah cümlemize hayırlı, uzunlu ömürler ihsân etsin... Tabii her ömür sona erecek.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

(العنكبوت: ٥٧)

(*Küllü nefsin zâikatü'l-mevt*) [Her nefis ölümü tadıcıdır.] (Ankebut, 29/57) Hepimiz ahirete göçeceğiz. Hayırlı ölümler ihsân eylesin Cenâb-ı Hak... Hüsn-ü hâtimeler ile, sevdiği kul olarak divanına varmayı nasîb eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümlelerinizi müşerref eylesin, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

10. 11. 2000 - İSVEÇ

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

